

TATTAY LEVENTE

A földrajzi árujelzők nemzetközi oltalma és az Európai Unió

Elsőként a világon: Regionális eredetvédelmi rendszer az Európai Unióban

Földrajzi árujelzők a nemzetközi kereskedelemben

A földrajzi megjelölések jelenlegi körülményeink között igen fontos szerepet játszanak Magyarországon is, elsősorban mezőgazdasági termékeink (tokaji borok, makói hagyma, kalocsai paprika stb.) értékesítésében. Hazánk 26 eredetmegjelölése (fele borokra vonatkozik) áll nemzetközi oltalom alatt a Lisszaboni Megállapodás keretében.²

A földrajzi árujelzők a köztudatban mutakozó tartós ismertség révén sűrített információt képeznek, a meghatározott területen termelt árukat kollektíve megkülönböztetik, jelzik azok valódiságát, egyedi jellegét, hasonló minőségét és a kollektív hirdetések szimbólumaként szolgálnak.

Az idők során használt földrajzi árujelzők a szabványosított tömegtermelés ellenpéldájaként említhetők. A földrajzi elnevezések – szemben az uniformizálás, szabványosítás és leegyszerűsítés hatásával – a különlegesség, családiaság, ünnepélyesség kifejezői. Egy régi évszámú pezsgő felbontásával járó közérzetet meg sem közelíti az a biztonságtudat, amelyet a csokoládé- és hamburgerhegyek és a rak-táron lévő vaj tonnái ébresztenek. A szakemberek véleménye, hogy a piac növekvő érdeklődést mutat az ünnepi, vendégváró és eredeti termékek iránt.³

Szintén a földrajzi árujelzők jelentőségére utal az, hogy közülük a védettek száma világszerte nő a mezőgazdaság területén. (Így például Né-

metországban mintegy 25 000 a védett megjelölések száma.)⁴

Érdekes, hogy az ipari termékek vonatkozásában nincs hasonló jelentősége a konkrét földrajzi származásnak, a gyártás helyének, azt az esetet kivéve, amikor ipari nagyhatalommá vált ország közismert termékeiről van szó. Egy Németországban folytatott közvéleménykutatás azt állapította meg, hogy a fogyasztók mintegy 50%-a semmiféle figyelmet nem fordít a vásárolt ipari termékek eredetére.⁵

A földrajzi árujelzők jogi szabályozásának továbbfejlesztése a kilencvenes évek aktuális kérdésévé vált a fejlett iparjogvédelemmel rendelkező országokban.

Számos országban vagy önálló formában, vagy a védjegy törvény keretében szabályozták a földrajzi árujelzők használatát. E vonatkozásban Franciaországot,⁶ Oroszországot⁷ és Svájcot^{8,9} lehet megemlíteni.

A nemzetközi harmonizáció külön akadályba ütközik azáltal, hogy a nemzeti jogi szabályozás különböző struktúrája és a nemzeti érdekek között eltérések léteznek.¹⁰ A szakemberek még az Európai Gazdasági Közösség keretében sem látták lehetségesnek egységes nemzetközi eredetvédelmi rendszer létrehozását.¹¹

A földrajzi árujelzők nemzetközi oltalma

Eredetmegjelöléseink és származási jelzéseink külföldi oltalmára, hazánk részvételével, sokoldalú nemzetközi megállapodások biztosítanak lehetőséget, nevezetesen:

– Az Ipari Tulajdon Oltalmára létesült Párizsi Uniók Egyezmény (1883). Kihirdette az 1970. évi 18. számú törvényerejű rendeletet;

A földrajzi árujelzők, köztük elsősorban az eredetmegjelölések már az ókorban és a középkorban fontos szerepet töltek be a világ kereskedelmében, széles körű ismeretségüknek és erős minőségjelző funkcióiknak köszönhetően. Itt elég a carrarai márványt, a brüsszeli csipkét és a portói borokat megemlíteni. Jelenlegi körülményeink között az eredetmegjelölések mind jelentősebb szerepet játszanak a fejlett mezőgazdaságú országokban, amelyek közül Franciaország juthat elsőként eszünkbe, ahol az oltalom alatt álló eredetmegjelölésekkel védett borok, pezsgők és konyakok részesedése meghaladja a 80%-ot az adekvát termékek értékesítéséből.¹

- Az áruk hamis és megtévesztő származási jelzésének megakadályozására létrejött Madridi Megállapodás (1891). Hatályos szövegét kihirdette az 1973. évi 29. törvényerejű rendelet;
- Az eredetmegjelölések oltalmára és Nemzetközi Lajstromozására vonatkozó Lisszaboni Megállapodás (1958). Kihirdette az 1982. évi 1. számú törvényerejű rendelet.

A kérdés időszerűségét az is jelzi, hogy az ENSZ szakosított szervezete, a Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO, OMPI) keretében 1990-ben megkezdődött a földrajzi árujelzők oltalmát biztosító nemzetközi megállapodás kidolgozása.

A multilaterális egyezmények szerepe jelentős a nemzetközi intézményrendszer kialakítása, a jogi normák egységesítése és az oltalom feltételeinek létrehozása szempontjából. Ezek kiegészítésül, a növekvő külkereskedelmi áruforgalom vitás kérdéseinek rendezése és az oltalomban részesítendő megjelölések körének meghatározása céljából kétoldalú megállapodások szükségessé válnak.

E felismerésnek megfelelően több kétoldalú megállapodást kötöttünk – Ausztriával, kihirdette az 1973. évi 18. számú törvényerejű rendelet; Svájjal, kihirdette az 1981. évi 27. számú törvényerejű rendelet; Portugáliával, kihirdette a 43/1986. (XI.12.) MT számú rendelet és Spanyolországgal, amely megállapodás hatályba lépett, de ez idáig még nem hirdették ki Magyarországon.

A földrajzi árujelzők klasszikus fogalomrendszerét az említett Lisszaboni Megállapodás hozta létre a következők szerint:

Az eredetmegjelölés valamely ország, táj vagy helység földrajzi neve, ha azt olyan ottani származású termék megjelölésére használják, amelynek minőségét vagy jellegét – kizárólag vagy lényegében – a földrajzi környezet határozza meg, beleértve természeti és emberi tényezőket.

A származási jelzések olyan megjelölések, amelyek egyszerűen azt jelzik, hogy árut mely földrajzi helyen állították elő. Voltaképpen az eredetmegjelölések sem mások, mint kvalifikált származási jelzések.

Az Európai Unió eredetvédelmi rendszerének létrejötte

Az iparjogvédelem minden vonatkozását ismerő szakemberek már régóta hangoztatják, hogy az 1958-ban létrejött, 17 országot „felvonultató” Lisszaboni Megállapodás nem felel meg a fejlődés igényeinek, részben azért, mert kizárólag néhány ország (Franciaország, Olaszország) jogi szabályozásának sajátosságait tükrözte vissza, másrészt pedig azért, mert az ún. „minőségi földrajzi árujelzők” kizárólagos elismerése, a védett árujelzők körének néhány százban való meghatározása, a nemzeti jogvédelem létének megkövetelése, továbbá az eredetmegjelölések területén a fennálló nyílt nemzetközi érdekelletétek lehetetlenné tették a Lisszaboni Megállapodás egyetemes egyezménnyé való fejlesztését.

Ezt tehát tökéletesíteni kell, mivel úgy kell megítélni, hogy szabályozása túl szigorú, merev és korlátozó azokra az országokra, amelyek szabályozása a tévedésbe ejtés visszاسzorításán alapul.¹²

A kétoldalú megállapodások rendszerét sem tartják kielégítőnek az eredetmegjelölések oltalma terén. Az Európai Gazdasági Közösség rendszerén belül a teljes szabályozás igényével 132 eredetvédelmi bilaterális egyezményt kellene kötni. Ez pedig ellentmondana az egységes piac létrehozása igényének.¹³

A regionális eredetvédelmi rendszer létrehozására irányuló törekvéseket elsősorban a fogyasztók pontos tájékoztatásának igényére és a tisztességtelen verseny visszاسzorítására irányuló törekvésekre vezetnek vissza.¹⁴

Regionális eredetvédelmi rendszer létrehozásáról már a hetvenes években, a KGST-országok iparjogvédelmi együttműködése keretében kísérletet tettek, amely azonban egyes konkrét érdekelletétek miatt (a pilzeni sör kérdésében az NDK és Csehszlovákia között, a tokaji bor kérdésében Magyarország és Csehszlovákia között) nem jött létre.¹⁵

Az EGK eredetvédelmi rendszerét rendeletek segítségével alakították ki.

E rendeletek alkalmazása kötelező az EGK országokban. A legfontosabb jogszabályok e vonatkozásban az alábbiak:

- 2081/1992. EGK sz. rendelet a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek földrajzi elnevezéseinek védelméről;¹⁶
- 2082/92. EGK sz. rendelet, a különleges tulajdonságú mezőgazdasági termékekre és élelmiszerekre vonatkozó bizonyítványok;¹⁷
- A mezőgazdasági termékek és élelmiszerek jelölésére vonatkozó szabályozást a 89/395. EGK Irányelvvel módosított 79/112. EGK irányelv tartalmazza.¹⁸

Az Európai Unió eredetvédelmi rendszerének sajátosságai

A földrajzi megjelöléseket (földrajzi árujelzők) gyűjtőfogalomként kezelik, amely az eredetmegjelöléseket és a földrajzi jelzéseket foglalja magába.¹⁹

Az eredetmegjelölés területi egység, meghatározott helység, kivételes esetben egy ország neve, amely olyan mezőgazdasági termék vagy élelmiszer megjelölésére szolgál, amely ebből a területi egységből, meghatározott helységből vagy az országból származik, továbbá

- amelyeknek minősége vagy jellemzői túlnyomó részben vagy kizárólagosan a földrajzi környezet által meghatározottak, beleértve a természeti és emberi tényezőket is, továbbá
 - amelyek termelése, végtermékké való átalakítása és feldolgozása meghatározott területi egységhez kötött.
- A földrajzi jelzés területi egység, meghatározott helység, kivételes esetben egy ország neve, amely olyan mezőgazdasági termékek vagy élelmiszerek megjelölésére szolgál,
- amelyek az adott területi egységből, meghatározott helységből vagy az adott országból származnak,
 - amelynek meghatározott minősége, hírneve vagy más jellemzői a földrajzi környezetnek tulajdoníthatók és

- amelyeknek termelése és/vagy végtermékké átalakítása is a meghatározott földrajzi körzethez, környezet-hez kötött.

Eredetmegjelölésként kell továbbá elismerni bizonyos vonatkozásban egyes olyan földrajzi megjelöléseket, amelyek esetében az adott mezőgazdasági termék alapanyaga kiterjedtebb földrajzi övezetből ered, mint amelyet az eredetmegjelölés megjelöl, továbbá azokat a termékeket is ideértik, amelyeknek a feldolgozása más területi egységben történik, azzal a feltétellel,

- hogy az alapanyag termelésének területe pontosan meghatározott, és az alapanyag termelésnek különleges feltételei vannak,
- valamint létezik olyan ellenőrzési rendszer, amelyik e feltételek figyelembevételét biztosítja.²⁰

Alapjában véve azt lehet mondani, hogy az eredetmegjelölések a földrajzi árujelzők minőségi kategóriáját képezik. Az eredetmegjelölés esetén a földrajzi környezet és az áruminőség között funkcionális kapcsolat van, a földrajzi jelzéseknek ezért meghatározott (tehát bármilyen stabil) tulajdonságú árukra kell vonatkozniuk. Az eredetmegjelöléssel megjelölt termékek termelésével, végtermékké átalakításával és feldolgozásával kapcsolatban sokkal szigorúbbak a követelmények.

Földrajzi megjelölésként nem lajstromozhatók a fajtamegjelöléssé vált jelzések, a növények és állatfajták nevei, a termék valódi eredete vonatkozásában a megtévesztés veszélyére tekintettel.

A földrajzi elnevezések lajstromozása

A bejelentést csak termelők vagy azok nyújthatják be, akiknek a keze nyomán a mezőgazdasági termék végleges formát nyer (borpalackozók, sajtkészítők stb.), illetve azok közössége (csoportja) nyújthatja be, tehát nem lehet egyetlen jogosultról beszélni.

A bejelentési kérelmet abban az országban kell benyújtani, ahol a földrajzi hely található, az adott termék

jellemző tulajdonságairól szóló ismeretető (minősítő füzet) mellékelésével. A minősítő füzetben található részletes leírásnak tartalmaznia kell mindazoknak a tulajdonságoknak a minden ismérvre kitérő alapos leírását, amelyek megléte esetén a kérdéses elnevezés megfelel a valóságnak, így

- a termék részletes jellemzését,
- a termék földrajzi származási övezetének pontos meghatározását,
- a termék minősége és a földrajzi környezet közötti összefüggést,
- a termék tulajdonságának ellenőrzési rendszerét, garanciáit.

Amennyiben a tagországok a bejelentést megalapozottnak találják, továbbítják azt az EU Bizottságának.

Az EU Bizottság a bejelentés átvételétől számított hat hónapon belül formai vizsgálatot folytat elsősorban a minősítő füzetben foglaltakról és arról, hogy a megjelölés időközben nem vált-e fajtamegjelöléssé.

Annak megállapításához, hogy egy megjelölés fajtamegjelöléssé vált-e, figyelembe kell venni, hogy mi a helyzet abban az országban, ahonnan a jelzés származik, továbbá a többi tagországokban. Érdekes módon olyan döntés is születet, hogy egy földrajzi árujelzőt egyes országokban fajtamegjelölésnek tekinthetik, a többi országokban pedig annak rendje s módja szerint lajstromozzák.

Amennyiben a vizsgálat nem talál kizárési okot, az eredetmegjelölést meghirdetik az Európai Unió hivatalos lapjában.

A meghirdetés után hat hónap határidőt biztosítanak felszólalások megtételére, ha az letelik, a földrajzi árujelzést lajstromozzák.

Az oltalom elutasítása

A tagállamoknak a bejelentés megtételétől számított 6 hónapon belül joguk van a bejelentés elutasítására.

Bármely fizikai vagy jogi személy nyújthat be elutasítási kérelmet, mégpedig ahhoz a hatósághoz, amelynek illetékessége alá tartozik a kérdéses személy (pl.: spanyolok-Spanyolországban).

A tagállam illetékes hivatala köteles azt megvizsgálni, hogy a letevőnek sérti-e törvényes érdekét a bejelentés, és, hogy az elutasítás kellőképpen indokolva van-e. Ennek meglétében az oltalom elutasítási kérelmeket át kell adni az EU Bizottságnak.

Az oltalom elutasítási kérelemnek tartalmaznia kell:

- a bejelentett földrajzi elnevezés milyen ismérvek szerint nem felel meg az eredetmegjelölés vagy földrajzi jelzés fogalmának, illetve,
- hogy a megjelölés lajstromozása hasonló védjegy vagy más jelzés megsértését jelenti;
- hivatkozni kell továbbá azokra az elemekre, amelyek kizárják, hogy a jelzés fajtamegjelöléssé váljék.

Amennyiben az EU Bizottság elfogadja az oltalomelutasítást, három hónapos határidővel megkeresi a kérdés rendezése céljából a tagállamok hatóságait. Ha egy ilyen esetben megegyezésre tudnak jutni, az érintett országok értesítik a Bizottságot, és az lajstromozza a kérdéses földrajzi árujelzőt és gondoskodik annak közzétételéről.²¹

Ha nem születik megegyezés, a Bizottság dönt. Döntésénél a törvényesen és hagyományosan gyakorolt szokásokat és a megtévesztés tényleges veszélyét kell figyelembe vennie.

A Bizottság döntése ellen bírósági jogorvoslatot lehet igénybe venni.

Az oltalom terjedelme

Az eredetmegjelölést és a földrajzi jelzést megillető oltalom tartalma megegyezik. A jogosultaknak kizárólagos joga van a minősítő füzetben leírtaknak megfelelően a jelzés használatára.

A védett eredetmegjelölések esetében jogilag kizárt a fajtamegjelöléssé válás veszélye.

A „fajta”, „típusú”, „metód”, „fazon” és egyéb jelzések használatát csak kivételesen engedik meg a védett jelzésekre hivatkozással.²²

A borok és szeszesitalok eredetvédelmének külön szabálya

A borok és szeszesitalok védelmére az alábbi szabályok vonatkoznak:

- 823/87. sz. rendelet és az
- 1576/89. sz. rendelet a borok és szeszesitalok eredetvédelméről,
- 2392/89. sz. rendelet²³ és a 3897. sz. rendelet²⁴ a borok, mustok és szőlő megjelöléséről, forgalombahozataláról.

A borok és szeszesitalok területén különleges figyelmet fordítanak a védjegyek és földrajzi megjelölések összeütközésének kiküszöbölésére, azonban az ezredfordulóig tolerálják az egymással ütköző jelzések létezését.

Ezen a területen fokozott ellenőrzést és állami beavatkozást követelnek meg a fogyasztók védelmére tekintettel.

A boreredet-megjelöléseknél elsősorban nem azt követelik meg, hogy minden esetben átlagon felüli minőségről legyen szó, hanem védik a stabil tulajdonságokat mutató közepes minőségű borokat is. A közöspiaci terminológia az asztali borokra a „tájbor” megjelölést alkalmazza. A tájbor kategóriánál a pontos földrajzi hely megjelölését nem követelik meg (földrajzi jelzésekhez sorolható ez a termék).

A boroknál a földrajzi fekvés mellett alapvetően fontosnak tartják a szőlő feldolgozásának, a borok érlelésének és kezelésének szabályait a borok végleges tulajdonságai szempontjából.

A borok körében alkalmazzák továbbá az ún. hagyományos megjelölések fogalmát. Ezek kapcsán olyan árujelzőkről van szó, amelyeknél a bor nem kötődik földrajzi helyhez, mint a „Muscadet”, „Blancquette”, „Vinho Verde”, „Cava” esetében.

Más eredetvédelmi megjelölésektől eltérően, a boroknál szigorúbb szabályok érvényesek, így pontosan meg kell határozni a következőket: termőterület, a borkészítési módszerek, alkoholtartalom, a hektáronkénti termés-mennyiség.²⁵

A boreredet-megjelölések területén az oltalom feltételeit ellenőrzik, a fo-

gyasztók megtévesztését és a visszaéléseket szigorúan büntetik.

Az Európai Közösség Tanácsa e téren kötelezettséget vállalt arra, hogy kétoldalú megállapodásokat kössön harmadik országokkal és azt közzétegye.

A kétoldalú megállapodások során kiszűrjük azokat a megjelöléseket, amelyek azonosak a Közös Piac jelzései-vel, vagy harmadik országok megjelöléseivel. Ebben a vonatkozásban a Közös Piac tehát a harmadik országokból származó áruk oltalmát biztosítja. A közelmúltban kötött magyar–EGK boreredetvédelmi egyezmény a magyar boroknak különleges nemzetközi védelmet biztosít.²⁶ Az egyezmény véglegesen tisztázta, hogy a Tokaj eredetmegjelölés kizárólag Magyarországot illeti meg.²⁷

A tömény szeszesitalok területén törekednek arra, hogy az elismert jelzések magas színvonalú termékekre vonatkozzanak, figyelembe véve azok tradícióit, így

- törekednek a fogyasztók megfelelő informálására is: tájékoztatják a felhasznált termékek összetevőiről, feldolgozásuk különleges eljárásáról;
- törekednek annak megakadályozására, hogy a földrajzi nevek fajtagjelöléssé váljanak. Elismernek az eredetmegjelölések körében olyan termékeket is, amelyek konkrét földrajzi helyhez nem kötődnek. Ilyen például a Grappa és az Ouzo.

A borok és szeszesitalok területén joguk van az országoknak a termelés, a belső forgalom és az export korlátozására abban a mértékben, amennyire az a közös piaci szabályozással összhangba hozható.²⁸

Az Európai Unió szabályainak jelentősége

Az Európai Unió eredetvédelmi rendszerének mielőbbi elfogadása lehetővé teszi, hogy a számunkra oly fontos exportlehetőséget a mezőgazdasági termékek közös exportjára kihasználjuk.

Az Európai Unió oltalmi rendszerének új vonásai az alábbiak:

– Megváltoztatta az 1958-ban kötött Lisszaboni Egyezmény fogalomrendszerét.

– Az eredetmegjelölések esetében szakítanak a szigorú helyhezkötöttség elvével és a csúcsmínőség megkövetelésével, valamint a származási jelzés helyett a földrajzi jelzés fogalmát vezetik be.

– Az eredetmegjelölések és földrajzi jelzések ipari termékek vonatkozásában nem alkalmazhatók.

– Bevezetik az oltalom alatt álló termékek minősítésének rendszerét, vagyis, hogy az e jelzésekkel kapcsolatos minden lényeges származási, minőségi és előállítási követelményt rögzítenek. E tulajdonságok rögzítése a minőségi stabilitást hivatott elősegíteni (minősítési füzet).

– Az oltalmazott termékek nemzeti és közösségi nyilvántartását egyaránt előírják.

– Megvalósítják a szigorú minőségellenőrzés, valóságghű származás kontrolljának rendszerét;

– Harmadik országokkal szemben nyitott a közös piaci rendszer.²⁹

A szabályozás nyitottsága azt jelenti, hogy az Európai Unió kétoldalú eredetmegjelölési megállapodásokat köt azokkal az országokkal, amelyek a közösségi jelzések oltalmát kellőképpen biztosítják.

Az új oltalmi rendszer harmadik országokban használt földrajzi megjelölések védelmét is biztosítja, az alábbi feltételek megléte esetén:

– ha az országok a minősítő füzet alkalmazásáról vagy az eredetmegjelölések és földrajzi megjelölések részletes leírásáról gondoskodnak;

– ha a harmadik országok az Európai Unió által megkívánt minőségellenőrzési rendszernek megfelelő kontrollt hoznak létre és

– ha vállalják, hogy az Európai Unióban bevezetett oltalom mértékével azonos módon biztosítják az Unió termékek oltalmát.

A közösség oltalom meghatározott idő elteltével – az előzetes elgondolások szerint – a nemzeti eredetvédelem helyébe fog lépni, azt kiszorítja.³⁰

Jegyzetek

1. Tanulmány borra és borpárlatra. Appellation d'Origine controlés. AOC. Köz-zétette INPI Paris, 1990.
2. Koslíkné Bende Márta. Az eredetmegjelölések nemzetközi oltalma (Iparjogvédelmi felsőfokú tanfolyam, szakdolgozat. 1992)
3. M-H. Bienaymé. La protection des noms géographiques en France. Symposium sur la protection internationale des indications géographiques. Wiesbaden (Allemagne) 17-18 october 1991. Kiadta az OMPI 1991.
4. Franz Werner Michel: La Systeme des denominations des vins allemans (I. 1, 3.)
5. W. Globus. Made in Germany nach deutscher Vereinigung. Markenartikel. október, 1991.
6. Az új francia eredetvédelmi törvényt 1990-ben adták ki.
7. Loi sur les marques de produits et de services et les appellations d'origine, La propriété industrielle. 1993. No. 2.
9. Protection of Geographical indications of Source of Switzerland, A Svájci Találmányi Hivatal tájékoztatója. 1992.
10. L. Sordelli. Les possibilites futures de protection internationale de'indications géographiques, La propriété industrielle. 1991. No. 4.
11. Tomas Cottler (Svájci) Der Schutz des geistigen Eigentum im Europäischen Wirtschaftsraum, Übersicht. Kézirat. 1992.
12. (1. 10. jegyzet)
13. Joachim Heine. La Protection des indications géographiques dans la Communauté Européenne. Szimposium. (I. 3.)
14. A Maastrichti megállapodás értelmében 1993. november 1-től az EGK hivatalos neve: EURÓPAI UNIÓ
15. Lásd: a KGST-országok találmányi hivatalvezetői értekezlete 28. ülésének jegyzőkönyvét, 1987.
16. Az EGK Közlöny 1992. július 24-én megjelent L 208. száma
17. Lásd: 16. sz. jegyzet
18. Lásd: 16. sz. jegyzet
19. Lásd bővebben az FM Közös Piaci Kapcsolatok Önálló Osztálya által 1992. augusztusában kiadott Tájékoztatót
20. Reglamente CEE No. 208/92. du Conseil du 14 juillet 1992 relatif a la protection des indications géographiques et des appellations d'origine des produits agricoles et des denrées alimentaires; PIBD No. 530 15/10/1992.
21. A. Streber: Die Internationalen Abkommen der Bundesrepublik Deutschland zum Schutz geographischer Herkunftangaben; Carl Heymanns Verlag KG. Köln, 1994.
22. Tilmann Wingfried: EG-Schutz für geographische Herkunftangaben GRUR 1992. 829-835.
23. EGK Közlöny 1989. augusztus 8-án kelt száma
24. EGK Közlöny 1991. december 31-én megjelent L 368 száma
25. A. Reichard: Az eredetmegjelölések és a származási jelzések védelme az Európai Gazdasági Közösségben a bor és a szőlőfajták vonatkozásában. 3. jegyzet
26. Dr. Tattay L.: Az eredetvédelem a jövő. Reklám és Propaganda. 6/1993. sz.
27. A Magyar Köztársaság és az Európai Közösség között a bormegnevezések kölcsönös védelméről és ellenőrzéséről szóló megállapodást az 1994. évi XI. törvény hirdette ki.
28. Dr. Filhol: La protection des appellations d'origine et indications de provenance en France Simposium sur les appellations d'Origine et Indications de provenance. BORDEAUX. 1988. november 3-5. Kiadta az OMPI, 1989.
29. Exposé de M. Bertold Schwaab: La protection des indications géographiques dans la Communauté Européenne Simposium sur la protection internationale des indications géographiques dans la Communauté économique européenne, organise par OMPI (Funchal, Madeira, Portugal, october 1993)
30. Robert Tinlot: Les indications géographiques des vins; lásd 4. sz. jegyzet.

A Hungexpo Rt. 1995. március-áprilisi kiállítási programja a Budapesti Nemzetközi Vásárközpont területén

Március 16–19.: Utazás

18. Nemzetközi idegenforgalmi kiállítás

Március 16–19.: TSH '95 Turisztika, sport, hobbi.

4. Szabadidő kiállítás és vásár

Március 16–19.: BUDAPEST BOAT SHOW '95

4. Nemzetközi hajókiállítás

Március 16–19.: BUDAPEST ART EXPO

5. Nemzetközi művészeti kiállítás és vásár

Március 28–31.: MACH-TECH

2. Nemzetközi fémgyártási és szerszámgépipari szakkiállítás

Március 28–31.: CHEMEXPO

2. Nemzetközi vegyipari szakkiállítás

Március 28.– április 1.: AGRO + MASHEXPO

16. Nemzetközi mezőgazdasági és mezőgazdasági gépkiállítás

Április 15–29.: AQUA-THERM BUDAPEST

4. Nemzetközi fűtés-, szellőzés-, klíma-, szaniter- és környezettechnikai szakvásár

Április 25–29.: CONSTRUMA

14. Nemzetközi építőipari szakkiállítás

Április 25–29.: DECORSTONE

4. Nemzetközi díszítőipari szakkiállítás